

gos iliustraciją kiekvienos giesmės pradžia ir pabaigai,— išviso 16-ka; c) 24-rias teksto iliustracijas po pusę leidinio puslapio; d) viršelis ir e) antraštinį puslapį.

2. M. Dobužinskis visus piešinius įteikia Švietimo M-jaui ligi 1936 m. lapkričio 1 d.

3. Iliustracijų originalai pasilieka autoriaus nuosavybė; tačiau autorius neturi teisės jų naudoti jokiam kitam lietuviškajam leidiniui, o užsieniniams kitom kalbom leidiniams tik Sv. Ministerijai sutikus ir pažymėdamas tuose leidimuose, kur tos iliustracijos buvo pirmą kartą išspausdintos.

4. Švietimo Ministerija sumoka M. Dobužinskiui už iliustracijas: a) 80 lt. už didžiausias, b) po 30 lt. už puslapių pradžios ir pabaigos, c) po 50 lt. už pusės pusl. iliustracijas, d) 100 lt. už viršelį ir e) 80 lt. už antraštinį lapą — viso labo du tūkstančių penkis šimtus (2.500) litų.

5. Švietimo M-ja sumoka autoriui honorarą gavusi iš jo visus piešinius, o sudarydama šią sutartį duoda jam penkis šimtus (500) litų avanso.

6. Šią sutartį pasirašo prof. M. Dobužinskis, o iš K. Leidimo Komisijos pusės jos sekretorius L. Gira.

7. Sutartis įgyja galios p. Švietimo Ministeriui ir Valstybės Kontrolieriui ją patvirtinus.

8. Sutartis sudaroma viename egzemplioriuje, kuris palieka Švietimo M-joje, o M. Dobužinskiui duodamas patvirtintas jos nuorašas.

9. Žyminį mokestį sumoka prof. M. Dobužinskis.

10. Švietimo Ministerija įgyja teisę naudoti tas iliustracijas ir kitoms naujoms šio leidinio laidoms sumokėdama M. Dobužinskiui ligi 50% aukščiau paminėtų kainų.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 8.

Prie A. Vienuolio kūrinių spausdinimo istorijos

Lietuvos bibliotekų rankraštynuose, Valstybiniame centriniame archyve ir pas privačius asmenis yra su A. Vienuolio kūrinių spausdinimu susijusių laiškų ir dokumentų. Jie turi reikšmės A. Vienuolio kūrinių spausdinimo istorijai, teikia žinių apie atskirų kūrinių parašymo laiką, vertimus, rašytojo pažiūras į savo kūrybą ir kt. Dokumentai apie A. Vienuolio „Rinktinių raštų“ leidimą yra reikšmingi, tiriant grožinės literatūros leidimo istoriją buržuazinėje Lietuvoje apskritai. Dalis spausdinamų dokumentų yra paties A. Vienuolio rašyti laiškai bei raštai. Jie papildo rašytojo kūrybinio palikimo vaizdą. Spausdinami rankraščiai apima 1907—1936 m. Jie sudaro tik dalį su jo raštų spausdinimu susijusių dokumentų: kai kurie dokumentai ir rankraščiai atrodė nelabai reikšmingi ir čia nėra skelbiami. Atsirad dar neišaiškintų rankraščių archyvuose bei privačių asmenų rinkiniuose. Šioje publikacijoje neliečiama gausi tarybinių metų A. Vienuolio korespondencija, susijusi su jo kūrinių spausdinimu, redagavimu bei vertimu į kitas kalbas. Toji medžiaga verta specialaus tekstologų ir bibliografinių tyrinėjimų.

Tekstai spausdinami jų parašymo chronologine tvarka, rašyba nekeičiama.

A. Vienuolio laiškai „Lietuvos ūkininko“ redakcijai

Gerbiamas Pone Redaktoriau!

Nesulaukęs Jūsų gerbiamame laikraštyje „Liet[uvos] Uk[i]n[in]kas“ patalpinimo savo trumpų eilučių legenda „Saulė ir Mėnuo“¹ kurią prisiūčiau dar Kovo mėnesyje² ir gavau nuo Jūsų atsakymą „tinka“—meldžiu Jūsų pranešti man per tą laiškėlį ar da tilps kada tos mano eilės!

Su pagarba

A. Zukauskis

1907.VI.24.

Gerbiama Redakcija

Mano eilutes „Saulė ir Mėnuo“ galite perduoti į kokią Jus norite laikraštį tik einanti Rusų Lietuvoje, o ne Amerikoje ir kur kitur.

Leistina būtų kad — į „Vilniaus Žinias“³.

Su pagarba A. Zukauskis

1907.VII.10.

Lietuvių kalbos ir literatūros institutas (toliau trumpinama — LKLI), F-26, 1295.

Maskva. Vasario 13. 1912 m.

Gerbiamasis Tamsta!

Kreipiuos prie Tamstos šiuo laišku ir meldžiu patarimo.

Dalikas tame, kad Aušrinėčiai⁵ patarė man išleisti atskira knyga visas mano trumpas apsakas, kurios jau buvo atspausdintos Aušrinej ir viena dar Vilniaus Žiniose, ir duoda savo firmą. Žinodamas, kad Tamsta tuose dalikuose esi didelis praktikas, aš meldžiu suteikti man patarimą.

Labai būtų malonu jei Tamsta pats pasikalbetumei su spaustuvininkais ir duotumei man atsaką.

Taip-gi aš norėčiau kad v[is]os] apsakos, kaip jau kartą a[t]spausdintos, taip ir ne-, p[ar]reity per Tamstos cenzūrą. Jei tas darbas užimtu daug laiko, tai gal Tamsta pasidalytume juo su kitais filologais, aš likiuos atsiliginti. Žodžiu, aš noriu ją išleisti puikiai ir jei tik pavelytų kišene, tai aš tuojau ir pradėję rūpintis. Apysakos šios: 1) „Amžinasis Smuikininkas“— Vilniaus Žiniose 1908 m. gegužės mėn. 2) „Užkeikti Vienuoliai“— Aušrinej 3) „Grįžo“— 4) „Kalėjime“— 5) „Aleliuja“— 6) „Provokacija“— 7) „Paskutinė Vietelė“— 8) „Studiosus“— ir dar niekur neįilpusios: 9) „Paskenduolė“. 10) „Pati“. 11) „Paskutinė meilė“. Iš viso būtų apie 300 puslapių, o gal ir mažiau. Tai labai, labai meldžiu atsakymo ir patarimo. Jei pas Tamsta neatsirasų tų Aušrinės ir Vilniaus Žinių N N, tai aš galėčiau Tamstai prisiųsti savuosius.

Labas dienas Tamstos Pačiai ir Laimutei su Gražute.

Su pagarba Antanas Zukauskis.

Mano adresas. Масквa.

Аптека Т^а Феррейн
А. Ю. Жуковскому

M. Piaseckaitės-Slapelienės asmeninis archyvas

J. Seiniaus-Jurkūno laiškas L. Girai

Siunčiu tau galų-gale A. Vienuolį, jo „Šio svieta niekniekių niekniekiai“⁶. Indėk, žiurėk, ketvirton knygon. Aš pats nė neskaičiau, bet esu įsitikinęs, kad jis blogo negali parašyti. Turinį, tiesa, žinau ir iš turinio man patinka.

A. Vienuolis prašo, kad jo ortografijos ir sintaksės klaidos būtų taisomos.

Gonorarą turėsit mokėti — dėl principo daugiausiai. Ikikolei mudviejų sutarta laikyties 15 rub. nuo lanko. Taigi po 15 r. turėsit n[uo] l[anko] mokėti už „Šio svieta niekniekių niekniekius“.

Jisai vis tik sugrįžo Maskvon⁷, kaip buvo išbėgęs, bet su žmona galutinai atskyrė. Tai tau!—separacija. Paliko dabar tikras Vienuolis.

Aš tau ketvirton knygon tur-but dar suspėsiu atvežti ką-nors⁸. Atvažiuoju Vilniun vėliausiai 15.XII.

Tai tau! ir neparsiuonitei Baltrušaičio raštų. Del šito labai pikstu.

[1913 m. pab.]

LKLI, 1630—150.

Knygų leidimo komisijos raštas A. Vienuoliui

N 4570
1926.V.4

Ponui A. Zukauskui
Anykščiūose, Baranausko aikštė 6.

Tamsta esi prašęs Knygų Leidimo K-ją išleisti atskiriomis knygutėmis ar pavieniai 29 apsakymėlius iš Tamstos raštų rinkinio (I, II ir III t.) pradžios mokyklų mokiniams skaityti. K. L. K-ja, prieš sprendama leidimo klausimą, yra nutarusi pavesti veikiančiai prie Švietimo M-jos Knygų ir Mokslo priemonių Tikrinimo K-jai patikrinti, ar tinka siūlomieji apsakymėliai vaikams skaityti. Todel Tamsta malonėk, kaip yra nustatyta patikrinimo reikalui atsiųsti po 3 egz. savo raštų I, II ir III t.⁹ Atsiųstosios knygos grąžinamos nebus.

Knygų Leidimo Komisijos
Sekretorius-Redaktorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1285, l. 17.

A. Vienuolio raštas Knygų leidimo komisijai

Švietimo Ministerijon
Knygų Leidimo Komisijai

Antano Zukausko (A. Vienuolio)
gyv. Anykščiūose

Pareiškimas

Sužinojęs prityrusių mokytojų nuomonę, kad mano, A. Vienuolio, raštai tinka mokyklų knyginėliams, šiuo siulyju Švietimo Ministerijai išleisti mano raštų I ir II kny-

gas. I knygos leida visai jau išsemta, II — yra Spaudos Fondo knygyne tik apie 150 ekzemp^l.

Prie šio pridėdu po 3 ekzemp. I ir II knygos.

Antanas Žukauskas (A. Vienuolis)

5.IX.26 m.

Anykščiai

[P. S.] Kadangi I kn. laida visai išsemta, tai Kaune negalėjau gauti 2 kn. ir tuo tarpu pristatau tik vieną.

A. Žukauskas

5—IX—26 m.

Anykščiai

Pareiškime rezoliucija:

„Komisijos nutarimas: Del kreditų stokos Komisija leisti negali. (Prot. 188). 17/VI.27.“ Pasirašė L. Gira.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1243, l. 262.

A. Vienuolio laiškas J. Tumui

Maloningasis!

Draug su šiuo gražinu ir lapą. Prašau dešifruoti pavardes — jei kas užsigaus, tai ant kritiko, bet ne ant autoriaus. Nors mano nuomone čia nėra ko užsigauti.

I IV knyga¹⁰ neįėjo dar 3 feljetonėliai: „Pagirioms“, „Buržujo šposas“ kuris pasiliko ir dingo Voroneže ir „Triumviratas“ kurį Tamstai kadais skaičiau Vilniuje. Visi 3 jie iš Lietuvos pabėgėlių gyvenimo Rusuose.

Kad IV kn. yra daug klaidų, tai čia kalta „Svyturio“ spaustuvė: kabeliai ir taškeliai vieni visai neiškrite, kitų spaustuvė neįėjo arba įdėjo vietoje . . . tik. Mat jie išrašę ir laiku negavę, o kadangi buvo padaryta sutartis raštu, tai taip be kabelių, be brukšnelių ir taškelių ir atspausdinol!

Su „Svyturiu“ daugiau vengsiu kokių nors reikalų turėti. [. . .Toliau rašoma apie gaisrą Anykščių bažnyčioje].

Pirmajame lape viršuje prierasas: „O užduotį per slatumą prof. Herbač[auskui] ¹¹ ar už jo kalbas ar raštus. Jo kalbų nepaisau, o raštų neskaičiau. Ar yra kas?“

11—III—27 m.

Vilniaus Valstybinio universiteto Mokslinė biblioteka
(toliau trumpinama — VVU MB), D 227, l. 4.

A. Vienuolio laiškas J. Tumui

Prieteliai!

Perskaitęs „Lietuvos“ 15 Nr. J. Tumo straipsnį — „Lietuvių Rašytojai, versdinkite savo kūrinius“¹², norėčiau ir aš vieną kitą dalykėlių išversti į prancūzų kalbą, bet deja, čia, Anykščiuose nėra kas tos kalbos moka. Kaunan gi aš negaliu dabar nuvažiuoti, todėl ir kreipiuos prie Tamstos nurodyti man tokią ypatą, kuri galėtų tą dalyką tinkamai atlikti. Už vertimą aš užmokėsiu tiek, kiek už tokius dalykus dabar mokama. Jei Tamstos tai labai neapsunkintų, tai kad negaišti, labai prašyčiau paimti krautuvėje mano „Paskenduolė“ ir stačiai nuo Savęs įduoti tam asmeniui versti; mangi tik praštumei kiek išsiųsti pinigų už vertimą¹³.

Laukiu teigiamų rezultatų

A. Vienuolis

21—I—27.

Anykščiai

VVU MB, D 227, l. 3.

A. Vienuolio raštas Knygų leidimo komisijai

Svietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijai

Antano Žukausko-Vienuolio
gyv. Anykščiuose

Pasiūlymas

Pasiremdamas Pono Svetimo Ministerio „Lietuvos Aido“ korespondentui Vyf. Alantui padarytu pareiškimu ir įdėtu į š. m. „Lietuvos Aido“ 247 Nr.¹⁴ šiuo siūlyju Knygų Leidimo Komisijai išieisti mano originalų dvejų dalių romaną „Siltame pajūry“¹⁵, susidedantį iš 361 mašinėlė rašytų puslapių in folio. Romano išleidimo

sąlygos: išleisti 5000 egz.; 25 egz. alfo poperio autor[i]ui. Autoriui honoraro — 25% nuo knygos pardavimo kainos.

Priedas: mašinėle perrašytas rankraštis 361 pusl.

Antanas Zukauskas-Vienuoelis

2—XI—32 m.

Anykščiai

CVA, f. 394, ap. 4, b. 1243, l. 287.

A. Vienuolio laiškas V. Krėvei-Mickevičiui

1933.VIII.27 Anykščiai

Gerbiamasis Tamsta,

„Paskenduolės“¹⁶ korektūrą gavau kelios savaitės tam atgal, perskaičiau ir rytojaus dieną pasiunčiau „Spaudos Fondui“, nes ant korektūros buvo paišeliu parašyta — „Spaudos Fondas“. Jokios spaustuvis firmos ar adreso nebuvo. Gal but tebesivolioja kur „Spaudos Fonde“? Pareikalaukite, kad surastų.

Su gilia pagarba A. Vienuoelis

LKLI, F 51—226.

Dokumentai susiję su A. Vienuolio „Rinktinių raštų“
išleidimu
L. Giros laiškas

1934.22/X Kaunas

J. M. p. A. Zukauskui-Vienuoliui

Knygų Leidimo Komisija paskutiniajam savo posėdy, referavus man Tamstos pasiūlymą išleisti nauja laida pirmąjį Tamstos raštų tomą, vienu balsu nutarė Tamstos raštų tomą išleisti — ir dar iš šių metų kreditų, — tačiau ne ilinį pirmąjį tomą, o parinktųjų iš visų Tamstos kūrinių raštų knygą¹⁷. Knygą išleistume gražiai, iliustruotą nelgi, su Tamstos biografija bei įvadu ir reikiama tekstą paaškinimais, maždaug 300—400 p. Egzempliorių skaičius tuo tarpu dar nenustatytas, bet, kadangi knyga būtų skiriama mokslo skaitymams mūsų mokslus einančiam jaunimui, tai spausdintumėm, aišku, ne mažiau kaip 3.000 egz. Honorarą išmokėsime Tamstai komisijai leistomis normomis. Reikėtų dabar, jei Tamsta su tuo sutiktumei, kuo greičiausiai parinkti tai knygai raštus. Laukdamas skubaus atsakymo — tariau pagarbos žodžius.

Liudas Gira

Kn. Leid. Kom-jos sekretorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1243, l. 317.

A. Vienuolio sutartis su Knygų leidimo komisija

S u t a r t i s

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimtis penktų metų kovo mėn. 6 dieną Svetimo Ministerija iš vienos pusės ir rašytojas Antanas Z u k a u s k a s iš antros pusės padarė šią sutartį:

1. Ant. Zukauskas perleidžia Svetimo Ministerijai išleisti parinktųjų jo raštų tomą.
2. Svetimo Ministerija spausdina šio veikalo 3000 egz. ir duoda autoriui honoraro po 200 lt. nuo spaudos lanko; išduodama jam $\frac{1}{3}$ avanso šią sutartį patvirtinus, o visą kitą sumą — knygą išspausdinus. Autorius gauna nemokamai šios knygos 15 egzempliorių.
3. Svetimo Ministerija įgyja teisių tik šiai pirmajai laidai, o A. Zukauskas neturi teisės nė pats leisti, nė kitam perleisti tokio pat ar analogiško savo raštų rinkinio ligi bus išparduotas šis pirmas leidinys. Tolimesnėms laidoms leisti Svetimo Ministerija gauna pirmenybę lygiomis sąlygomis.
4. Reikalaujamąjį žyminį mokestį sumoka autorius.
5. Sutarties surašomas vienas egz., kuris palieka Svetimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijoje, o A. Zukauskas gauna patvirtintą sutarties nuorašą.
6. Svetimo Ministerijos vardu sutartį pasirašo Liudas Gira. Sutartis įgyja galios p. Svetimo Ministeriui ir p. Valstybės Kontrolieriiu ją patvirtinus.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1802, l. 35.

Dail. R. Kalpoko raštas
Svetimo M-jos Knygų Leidimo Komisijai

Dail. R. Kalpoko
gyv. Laisvės al. 31^a b. 12 Kaune

P a r e i š k i m a s

Kartu su šiuo mano pareiškimu, pateikiu vieną pavyzdinę iliustraciją M-jos leidžiamai rašytojo Vienuolio-Zukausko knygai ir vieną iliustracijos eskizą.

Paskira iliustracija užims vieną knygos puslapį; spausdinti toninės klišės, ofseto ar litografijos būdu, vietoj juodos vartoti sepią spalvą, popieris iliustracijoms geresnis — kreidinis. Aš pats pasižadau prižiūrėti, kad techniškai spauda būtų mūsų sąlygomis kuo geriausiai atlikta.

Iš mano patiekto pavyzdinės iliustracijos, aišku, kad mano iliustravimas nebus eilinis darbas: paskira iliustracija bus lig atskiras pilnai užbaigtas meniškas paveikslas. Panašus atlikimas pareikalaus daug darbo, bet man tai padaryti yra miela ir esu tikras, kad šioji knyga bus lig ir maža sensacija. Aš siūlau dar padaryti tautišku ornamentu pagražintus inicialus. Iliustracijos kaina 90 litų; pigiau tegalėčiau padaryti vinjetinio pobūdžio, inicialų po 15 lt.

Su pagarba

Rimtas Kalpokas

Kaunas, 1935—XI—21 d.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1802, l. 31.

Knygų leidimo komisijos sutartis su R. Kalpoku

S u t a r t i s

1936 m. Svetimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisija iš vienos pusės ir dailininkas Rimtas Kalpokas iš antros, sudarė šią sutartį:

1. R. Kalpokas iliustruoja Svetimo Ministerijos leidžiamą A. Vienuolio-Žukausko rinktinių raštų tomą pateikdamas:

a) penkiolika didelių (visam leidinio puslapiui) iliustracijų; b) po vieną puslapio pradžios iliustraciją kiekvieno straipsnio pradžiai — iš viso aštuonias; c) po vieną pirmą raidę kiekvieno straipsnio pradžiai — iš viso aštuonias; d) viršelį, e) antraštinį puslapį ir f) A. Vienuolio-Žukausko portretą.

2. Svetimo Ministerija sumoka R. Kalpokui už iliustracijas: a) po 90 lt. už didžiąsias, b) po 25 lt. už puslapių pradžios, c) po 10 lt. raides, d) 100 lt. už viršelį ir antraštinį lapą ir e) 90 lt. už portretą — viso labo tūkstantį aštuonis šimtus penkiasdešimt penkis (1855) lt.

3. Svetimo Ministerija įgija teisę naudoti tas iliustracijas ir kitoms naujoms šio leidinio laidoms sumokėdama R. Kalpokui ligi 50% aukščiau paminėtų kainų.

4. Svetimo M-ja sumoka autoriui honorarą gavusi iš jo visus piešinius, o sudarydama šią sutartį duoda jam tūkstantį (1000) litų avanso.

5. Sutartis sudaroma viename egzemplioriuje, kuris palieka Svetimo M-joje, o R. Kalpokui duodamas patvirtintas jos nuorašas.

6. Šią sutartį pasirašo dail. R. Kalpokas, o iš Kn. Leidimo Komisijos pusės jos sekretorius L. Gira.

7. Zyminį mokestį sumoka R. Kalpokas.

8. Sutartis įgija galios p. Svetimo Ministeriui ir Valstybės Kontrolieriui ją patvirtinus.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1802, l. 32.

A. Vienuolio raštas dėl honoraro už „Rinktinius raštus“

Ponui Knygų Leidimo Komisijos Pirmininkui

A. Žukausko Vienuolio,
gyv. Anykščiuose

P a r e i š k i m a s

Sudarydamas su Knygų Leidimo Komisija sutartį rinktinių mano raštų knygai išleisti po 100 litų sapudos lankui, turėjau galvoje lanką vienetą iš 16-kos pusl. in 8^o, koks yra laikomas visuomenėje ir rašytojų tarpe. Knyga išėjo [? — V. Ž.] pusl., beveik 30 lankų. Deja, atvykus man į Kauną honoraro atsiimti, mane ištiko nelauktanėlika staigmena: Knygų Leid. Kom. pasiūlė honorarą ne nuo 16-kos p. už lanką, bet beveik nuo 24, skaičiuojant lanką spaudos ženklais (30.000 sp. ženkl. — vienas spaudos lankas) ir dar [neįskaitant nepilnų eilučių]¹⁸, nors jos, kiek girdėjau, visur ir valstybinėmis taisyklėmis pripažįstamos už pilnas. Tokiu būdu iš 30 lankų „pasidarė“ tik 20 lankų, visu trečdaliu mažiau. Tad ir honoraras vietoje 3000 litų sumažėjo visu trečdaliu iki 2000 litų, kas nesudaro net ir 10%. Kadangi kitas Knygų Leid. Komisijos kontragentas, R. Kalpokas, padaręs tai pačiai mano knygai iliustracijas per kelias savaites, gyvendamas pas mane Anykščiuose, gavo 2020 litų, o aš, tos knygos autorius, kūręs tas novelės visą savo jaunystę ir labai nepalankiomis sąlygomis, negavau net ir tiek, tai pasidaro didžiausias nonsensas¹⁹. Akyveizdoje tokio neproporcingo rašytojo ir kito Kn. Leid. Kom. kontragento atlyginimo aš prašau Poną Knygų Leidimo Komisijos Pirmininką, jei reikalaujamąjį honorarą tikrai neleidžia man sumokėti ga-

liojančios šiandien taisyklės, pasrūpinti kad jos būtų pakeistos naujomis, teisingomis. To reikalauja ne tik mano skriauda, bet ir visos mūsų literatūros gyvasis reikalas.

A. Žukauskas-Vienuoelis

Kaunas, 1937—IX—29 d.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1802, l. 23.

A. Vienuolio „Rinktinių raštų“ leidimo apyskaita

A. Vienuolio, Rinktiniai raštai

1. M. Miškinis, Vienuolio novelės (įvadas)

11 psl.×30 sp[audos] ž[enklių]=330 eil.×51 sp. ž.=16830 $\frac{30.000}{0,56=^3/6}$

Lt. $200 \times \frac{3}{6} = 120 \text{ lt.}$

2. A. Vienuoliui

406 psl. 1 psl.=30 eil[učių], 1 eil.=50 rašm.

$50 \times 30 = 1.500 \times 406 = 609.000$ | $\frac{30.000}{20 \text{ sp[audos] l[ankų]}$

20 sp. l. à 100=2000 lt.

3. R. Kalpokui už iliustr[acijas]

Lt. 2020,—

4. „Spinduliui“ už išsp[ausdinimą] ir kliš[es]

Sp. Lt. 8833,—

kl. „ 609,29

[Iš viso:] Lt. 9.442,29

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1802, l. 20.

Kooperacinės knygų leidimo bendrovės
„Spaudos fondas“ laišką

Kaunas, 1936 m. gruodžio 29 d.

Didžiai Gerbiamam Ponui A. Žukauskui-Vienuoliui, Anykščiai

[Tamstos malonų laišką „Kryžkelių“ reikalu²⁰, turime garbę pranešti, kad su visomis Tamstos laiške pažymėtomis sąlygomis, išskyrus I-įj punktą, sutinkame.

Tamstai būnant pas mus, buvo praneštos honoraro sąlygos, kad mes mokame už originalus 15% nuo brutto kainos, su tokiomis bendrinėmis sąlygomis Tamsta sutikote. Mes taip referavome Valdybai, kuri nutarė leisti pakartotiną šio romano leidimą ir mokėti 15% nuo brutto viso tiražo kainos.

Tiesa, kad mes kartais mokame už gerus originalus ir didesnę %, tačiau, šiuo atveju, kad ir geras dalykas, bet jau antrą kartą spausdinamas. Be to, mūsų lėšomis bus iliustruotas (p. R. Kalpokui jau užsakėme iliustracijas), kas pakels visos knygos kainą ir tuo pačiu honoraro sumą. Tamstos šis veikalas bus išleistas „Lietuvių Klasikų“ bibliotekos (kurią Sp. F. J. Biliūno raštai pradeda) 3 nr., kas, manome, ir Tamstai, kaip autoriui turi ne mažos reikšmės. Veikalą gražiai išleisime ir išpropaguosime.

Dėl aukščiau išdėstytų motyvų, mes prašome Tamstos pritarimo ir tikime, kad kitų pažadai (kur nėra jokios garantijos ar juos išpildys) nenukreips mūsų rimto pasiūlymo.

Reiškiamo Tamstai tikrą pagarbą. [Parašai]

LKLI, F 16—38.

A. Vienuolio sutartis su Valstybės teatru Kaune
dėl dramos „1831 metai“

Sutartis

Kaune, 1938 m. balandžio 6 d. Valstybės Teatro Direktorius Viktoras Žadeika iš vienos pusės ir A. Vienuolis-Zukauskas, gyv. Anykščiuose iš antros pusės, sudarė šią sutartį:

1. A. Vienuolis-Zukauskas šia sutartimi neatšaukiamai duoda Valstybės Teatru Kaune trims metams nuo premjeros dienos teisę vaidinti Kaune, provincijoje ir užsieniuose jo 8 pav. veik. „1831 metai“²¹.

2. Valstybės Teatras turi teisę šį veikalą statyti, kopijuoti ir visus kitokius pataisymus daryti savo nuožiūra iš anksto su autorium susitarus.

3. Už §§ 1 ir 2 gaunamą teisę Valstybės teatras moka A. Vienuoliui-Zukauskui tūkstantį penkis šimtus (1500) lt. vienkartinio atlyginimo ir 10% nuo kiekvieno vaidinimo bruto pajamų.

4. Ši sutartis įgys galios, kai įstatymų nustatyta tvarka bus patvirtinta.

5. Šią sutartį žyminiu mokesčiu apmoka ir kitus mokesčius sumoka A. Vienuolis-Zukauskas.

V. Teatro Direktorius V. Zadeika

A. Zukauskas-Vienuolis

Kiti įrašai: 1. „Tvirtinu 19/IV 38 m. J. Tonkūnas Svetimo Ministeris“.

2. „Sutinkame su sąlyga, kad V. Teatras Kaune galėtų vaidinti kalbamą veikalą neribotą laiką už šia sutartimi numatytą atlyginimą. 1938.IV.2.“ [Parašas]

CVA, f. 391, b. 1482, l. 300.

Pastabos

¹ A. Vienuolis 1905 m. parašė eilėmis ilgą padavimą „Kitados mėnuo su saule gyveno...“ Padavimo pagrindu paimta L. Rėzos paskelbta daina „Mėnuo saulužę vedė“. (Zr. B. Mituzienė. Antanas Vienuolis. Rekom. literatūros rodyklė. K., 1960, p. 7).

² „Lietuvos ūkininkas“ 1907 m. kovo 1 (14) d. numeryje (Nr. 9) pranešė autoriui, pasirašiusiam kriptonimais A-s Z-s, kad „legenda „Saulė ir Mėnuo“ tinka“.

³ „Lietuvos ūkininkas“ 1907 m. liepos 18 (31) d. numeryje (Nr. 29) pranešė A. Zukauskui, kad kūrinys bus perduotas, kur nurodyta (greičiausiai į „Vilniaus žinias“). Šis kūrinys, atrodo, išspausdintas nebuvo.

⁴ Jurgis Slapelis (1876–1941) lietuvių kalbininkas, prieš pirmąjį pasaulinį karą redagavęs kai kurias tuo metu Vilniuje leidžiamas knygas. M. Piaseckaitės-Slapelienės „Lietuvių knygynas“ yra išleides keliolika lietuviškų knygų. Tuo būdu, J. Slapelis buvo susijęs ir su komerciniais knygų leidimo bei platinimo reikalais.

⁵ Liberalinio jaunimo žurnalo „Aušrinė“ bendradarbiai.

⁶ Šis kūrinys buvo išspausdintas 1913 m. „Vaivorykštės“ 4-ojoje knygoje (p. 625–658). 1914 m. jis buvo išleistas atskira knygutė. Vėliau A. Vienuolio raštų rinkiniuose šis kūrinys buvo spausdinamas antrašte „Gyvenimo niekniekiai“.

⁷ Dėl šeimos nesutarimų A. Vienuolis kuriam laikui buvo išvykęs į Kaukazą.

⁸ „Vaivorykštės“ 4-ojoje knygoje buvo išspausdinta I. Seiniaus apysaka „Vasaros vaišės“ ir „Tylu Lietuvoje. Iš vasaros įspūdžių“.

⁹ A. Vienuolio „Raštų“ 1-ąjį t. 1920 m. išleido „Svyturio“ bendrovė. Jame išspausdinti geriausi apsakymai ir legendos („Paskenduolė“, „Užžėlusiu taku“, „Pati“, „Grįžo“, „Amžinasis smuikininkas“, „Prakeikti vienuoliai“ ir kt.). 2-ąjį t. 1922 m. Klaipėdoje išleido pats autorius. Išspausdinti kūriniai: „Inteligentų“ palata“, „Nemigo naktys“, „Rudens gėlės“, „Idealistas“, „Beždžionės“ ir kt., be to, apybraižos. 3-ąjį t. išleido „Kultūros“ bendrovė Siauliuose. Jame išspausdintas romanas „Prieš dieną“ ir apysaka „Vėžys“.

¹⁰ A. Vienuolio „Raštų“ 4-asis t. (paantraštė — „Žingsniai ir žygiai“) pasirodė 1928 m. Knygą išleido „Varpo“ bendrovė, išspausdino „Svyturio“ spaustuvė. Joje išspausdintos apybraižos ir feljetonai.

¹¹ J. A. Herbačiauskas (1876–1944) rašytojas-dekadentas, kurį laiką dėstęs lenkų literatūrą Kauno universitete. Straipsniuose ir prkalbėse jis pareiškėdavo paradoksalų minčių. Kai kuriuose J. A. Herbačiausko straipsniuose atsispindėjo nepasitenkinimas literatūros ir meno būkle Lietuvoje.

¹² J. Tumo-Vaižganto straipsnis „Lietuvių rašytojai, versdinkite savo kūrinius!“ buvo išspausdintas laikraštyje „Lietuva“ (1927, sausio 20, Nr. 15).

¹³ Žinių apie vertimą nepavyko surasti.

¹⁴ V. Alanto interviu „P. Svetimo ministeris literatūros reikalui. „Lietuvos Aido“ pasikalbėjimas“ buvo išspausdintas laikraštyje „Lietuvos aidas“ (1932, spalio 29, Nr. 247). Ministras pažymėjo, kad Svetimo ministerijos Knygų leidimo komisija neatsisako leisti originalius grožinės literatūros kūrinius: „Jei kas, sakysime, pasiūlytų kokią gerą originalų romaną, dramą ar kitką, komisija galėtų išleisti“.

¹⁵ „Siltame pajūry“ — pirmoji 1932–1933 m. parašyto A. Vienuolio romano „Viešnia iš šiaurės“ antraštė. Pirmą kartą šis romanas buvo išspausdintas 1933 m. (d. 1–2) kaip jo „Raštų“ 7 ir 8-asis tomai. 1937 m. išėjo „Viešnios iš šiaurės“ 1-osios dalies 2-asis pataisytas leidimas.

¹⁶ 1933 m. „Spaudos fondas“ išleido „Paskenduolę“ „Pigiojo knygynėlio“ serijoje.

¹⁷ Svetimo ministerijos knygų tikrinimo komisija 1937 m. išleido R. Kalpoko iliustruotus A. Vienuolio „Rinkinius raštus“. Knygoje išspausdintas M. Miškinio straipsnis „Vienuolio novelės“.

¹⁸ Išbraukta rašalu.

¹⁹ Pareiškime pieštuku įrašyta, kad honoraras lieka tas pats. Apie šį dokumentą duomenų paskelbė R. Dulkiniene ir L. Berederis žurnale „Svyturys“ (1966, Nr. 21, p. 14).

²⁰ A. Vienuolio romanas „Kryžkelė“ antrašte „Kryžkeliai“ pirmą kartą buvo išspausdintas 1932 m. kaip jo „Raštų“ 6-asis t. Antrasis pataisytas romano „Kryžkelės“ leidimas pasirodė 1937 m. Išleido „Spaudos fondas“ serijoje „Lietuvių klasikai“.

²¹ Istorinę dramą „1831 metai“ A. Vienuolis parašė 1936 m. 1937 m. ji buvo išleista kaip A. Vienuolio „Raštų“ 11-asis t.

Keletas B. Sruogos literatūrinį darbą liečiančių rankraščių

Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos fonde yra keletas su B. Sruogos literatūrinio darbu susijusių rankraščių bei jį liečiančių dokumentų. Daugiausia dokumentų liečia jo darbą, verčiant žymių prancūzų helenistų brolių Alfredo (1845—1923) ir Moriso (1846—1935) Kroasė (Croiset) 1901 m. parašytą „Graikų literatūros istoriją“. Už šio veikalo vertimą Knygų leidimo komisija B. Sruogai mokėjo dalimis. Atrodo, kad atlyginimas už tą vertimą sudarė pagrindinį rašytojo pragyvenimo šaltinį jo studijų Vokietijoje metu. B. Sruoga išvertė abi „Graikų literatūros istorijos“ dalis, tačiau vertimas jam nepavyko. (Kaip rodo dokumentai, daugiausia šį veikalą yra vertusi jo žmona V. Daugirdaitė-Sruogienė.) Vertimą neigiamai įvertino recenzentai, specialistai atsisakė jį redaguoti (žr. CVA, f. 391, ap 4, b. 1285, l. 101, 185). B. Sruogos vertimą buvo siūloma išspausdinti Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetui, bet ir šis atsisakė (žr. ten pat, l. 116).

Spausdinami rankraščiai pateikia duomenų ir apie kai kuriuos kitus to meto B. Sruogos literatūrinius darbus, interesus, duoda papildomų žinių rašytojo biografijai.

B. Sruogos raštas

Svietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijai

Pareiškimas

Šiuo pareiškiu, kad aš apsiimu išversti A. ir M. Croiset knygą „Manuel d'Histoire de la Littérature grecque“ [„Graikų literatūros istoriją“] šiomis sąlygomis:

- 1) Apsiiimu j mėnesį išversti nemažiau dvejų spaudos lankų.
- 2) Atlyginimas — 800 auks[inų] už spaudos lanką (originalo).
- 3) Kas mėnuo už atliktą darbą noriu gauti atitinkamą atlyginimą.

Kaunas

[1921 m.] Sp[alio] 8 d.

Balys Sruoga

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1276, l. 98.

Pirmoji sutartis

Sutartis

Tukstantis devyni šimtai dvidešimt pirmais metais spalį mėnesio 24 d. Svetimo Ministerija iš vienos pusės ir p. Balys Sruoga iš antros pusės padarė šią sutartį:

1. P-nas Balys Sruoga apsiima išversti lietuvių kalbon A. ir M. Croiset knygą „Manuel d'Histoire de la Littérature grecque“.

2. Išverčia ne mažiau dviejų spaudos lankų j mėnesį.

3. Atlyginimo už vertimą gauna 800 auks. už originalo lanką, kurių 600 auks[inų] gauna tuojuo, kai pristato išverstą lanką, o likusieji 200 auks[inų] išmokami pabaigus versti visą pirmąjį tomą.

4. Rankraštis turi būti visai paruoštas spaudai, t. y. kalba turi būti ištaisyta ir tinkamai rankraštis perrašytas, kad spaudon duodant nereikėtų iš naujo perrašinėti. Jeigu ši pastaroji sąlyga nebuvių išpildyta, Svetimo Ministerija turi teisę vertimo nepriimti.

5. Jeigu reikėtų kalbą taisyti, Svetimo Ministerija kalbos taisymo išlaidas išskaito iš vertėjo honoraro.

6. Šioji sutartis gali būti keičiama pirmąjį tomą verst pabaigus.

7. Sutartis daroma dviuose egzemplioriuose, kurių vienas pasilieka Svetimo Ministerijoje, o kitas pas p. Balį Sruogą.

8. Ši sutartis įgyja galės tik Valstybės Kontrolei patvirtinus.

K. Bizauskas
Svietimo Ministeris
Balys Sruoga

Įrašas: „Sutartį tvirtinu su sąlyga išskaityt 2½% žym. mokesčio. J. Zubrickas Valst. Kontrolierius“

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 170.